

PROTOKOLL

Projekt **Tuumajaama riigi eriplaneeringu lähteseisukohad ja KSH programm**

Teema Avalik arutelu

Kuupäev 13.08.2026 kell 18.00–19.15

Asukoht Jõhvi vallavalitsus

Protokollija Triin Koorits

Osalejad Registreerimislehel (13 osalejat)

- Päevakava
- **Miks planeering algatati**
 - **Millised dokumendid on avalikustatud ja mis on nende mõte**
 - **Planeeringuala**
 - **Mõjuvaldkonnad: inimene, loodus, vesi, taristu, riskid**
 - **Kuidas asukohti võrreldakse ja kuidas ettepanekuid arvestatakse**
 - **Kuidas ja mille kohta saab ettepanekuid esitada**
 - **Muud küsimused ja arutelu**

Avaliku arutelu ettekandega saab tutvuda projekti kodulehel, <https://www.riigiplaneering.ee/tuumajaam>.

Küsimused ja arutelu

Küsimus: Kas Aa-ranna asukoht jääb Aa mõisakompleksist allapoole ranna poole ning kas see paikneb kaldale lähemal või allpool?

Liis Krigul Fermi Energia AS (edaspidi Fermi): Asukoht on allpool, kuid täpne paiknemine ei ole selles etapis teada.

Arvamus: Osaleja juhtis tähelepanu Jabara kalmevälja arheoloogilisele väärtusele ning märkis, et tegemist on Eesti arheoloogia seisukohast märkimisväärse paigaga.

Vastus: Planeeringu meeskond võttis kohaliku info teadmiseks.

Küsimus: Kui palju teavad asukohaalternatiivide ringidesse jäävad isikud ise sellest, et nende maa või tegevus võib ringi sisse jääda? Osa maaomanike ei ole teavitust saanud.

Agnes Lihtsa Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium (edaspidi MKM): Kõik maaomanikud said isiklikud kirjad. Kui omanik on viimase aasta jooksul vahetunud, võisid andmed olla ajakohastamata. Omanikuregister ajakohastatakse kinnistusraamatu päringu kaudu ning järgmiste teavituste eel võetakse andmed uuesti välja. Planeeringualas on üle 22 000 maaüksuse ja üle 17 000 omaniku. Teavituse mittesaabumise info on korralduslikult oluline sisend ja saame omalt poolt ka üle vaadata, mis tehniline tõrge võis seal olla.

Küsimus: Kas uuring hõlmab ka mõju piirkonna kinnisvarahindadele?

Triin Koorits Skepast&Puhkim OÜ (edaspidi SKPK): Kinnisvarahinnad ja maaomand on mõjude hindamise tabelis eraldi teemad. Iga valdkonna lõikes koostatakse paremusjärjestus ning tulemused koondatakse asukohtade võrdluseks.

Küsimus: Kas paremusjärjestuse tabel tehakse avalikuks?

SKPK: Metoodiline tabel on juba olemas ja avalik. Tulemuste valmimisel tullakse neid avalikkusele tutvustama. Praeguses etapis tulemusi veel ei ole.

Küsimus: Mida oodatakse Jõhvi vallalt, kui indikatiivsed ringid asuvad Lüganuse vallas, kuid planeeringuala servad kattuvad Jõhvi vallaga?

SKPK: Jõhvi puutumus võib olla elektriliini, randa ligipääsu ja kaudsete mõjude kaudu. Täpseid ühendusi ja trasse ei ole selles etapis veel joonistatud.

Küsimus: Kui suur on planeeritava elektrijaama ohuala ja milline on riskianalüüsi metoodika? Arvestades, et suurim ohuala võib ulatuda Jõhvi valda.

SKPK: Konkreetset ohuala numbrit ei ole veel modelleeritud ning metoodika on kirjeldatud mõjude hindamise programmis. Kiirguse modelleerimine ja muud analüüsid algavad pärast 28. augustit, kui oleme tagasiside kokku võtnud ja vajalikud muudatused materjalides teinud. Tulemusi tutvustatakse eeldatavalt järgmisel kevadel.

Arvamus: Osaleja rõhutas, et praeguses etapis tuleb kommenteerida ka metoodikat, sest pärast koondtabeli valmimist võib olla hilja uusi aspekte lisada.

SKPK: Täiesti nõus. Ekspertid kirjeldavad metoodika oma parima teadmise järgi, kuid kohalikke olusid teavad kõige paremini kohalikud. Näiteks randa pääsu või talvise ligipääsetavuse info on mõjuhindamisel oluline sisend ja seda parem, kui see tuleb kohalikelt.

Küsimus: Kohalik elanik tõi välja talvise tuisu ja juurdepääsuteede probleemi ning küsis, kas Transpordiamet teab tegelikke olusid?

MKM: Palun sellised tähelepanekud esitada kirjalikult hiljemalt 28. augustiks. Need asjaolud võivad mõjutada juurdepääsuteede vajadust ja asukohaalternatiivi sobivust. Kodulehel saab liituda uudiskirjaga ning soovi korral anda teada personaalse kaasamise soovist. Kodulehele lisatakse menetluse käigus tekkivad materjalid, ürituste info ja uudised.

Küsimus: Mille jaoks täpsemalt jaama asukohta otsitakse ning milline on kavandatava ala suurus?

Fermi: Tuumajaama ala vajadus on kokku ligikaudu 95 ha ning reaktorite ala umbes 65 ha. Kavas on kaks 300 MW energiablokki, jaotla, jäätmete vahelhoidla, ladu/töökoda, kontor-koolituskeskus ja külastuskeskus.

Küsimus: Kui palju sõltub tuumajaama asukoha valik tulevasesse tuumajäätmete lõppladustuspaiga valikust?

Fermi: Radioaktiivsete jäätmete lõppladustuspaik otsitakse eraldi riigi eriplaneeringuga. Jäätmete puhul on geoloogia kõige olulisem ja lõppladustuspaiga asukoht ei ole praegu teada.

MKM: Rahvusvahelise regulatsiooni järgi peab tuumaenergiat tootev riik jäätmed ladustama enda territooriumile. Tuumaenergia ohutuse seadus näeb ette riikliku strateegia ning operaatori vastutuse jäätmete ohutu lõppladustamise eest.

Küsimus: Kui suured on tuumajäätmete kogused?

Fermi: Tuumajaamas tekib madal-, kesk- ja kõrgradioaktiivseid jäätmeid ning kõige väiksema mahuga on kõrgradioaktiivsed jäätmed. Kahe reaktori 60 aasta töö jooksul

hinnatakse kõrgradioaktiivsete jäätmete koguseks umbes neli merekonteinerit. Seega oleks lõppladustuspaika vaja alles paari-kolmekümne aasta pärast.

Küsimus: Milline on praegune plaan kasutatud kütuse ja kõrgradioaktiivsete jäätmete lõppladustamiseks?

Fermi: Eestis võiks väikse koguse töttu kaaluda süvapuuraugu tehnoloogiat umbes 1–1,5 km sügavusel. Lõpliku tehnoloogilise lahenduse otsustab riik. Kuna lõppladestus tuleb teemaks alles hiljem, siis ei ole mõistlik praegu seda ära otsustada. Tehnoloogiad arenevad ja me täna ei tea, mis on head lahendused paarikümne aasta pärast.

Küsimus: Millal saab rääkida lõpptarbija jaoks odavast energiast ning milline on projekti äriline tasuvus?

Fermi: Elektri hind kujuneb börsil ning tuumaenergia on baasenergia tootmise viis. Ettevõtte arvutustes on nähtud hinnataset ligikaudu 80–90 eurot/MWh, kuid lõplikku hinda ei oska nimetada.

Küsimus: Kas Fermi Energia on palganud kohalikke volikogu liikmeid ning kas igast vallast otsitakse mõni volikogu liige?

Fermi: Suurprojektide puhul on kogukonnasuhted väga olulised ning eesmärk on tuua kohalike mured ja probleemid arendaja laua taha. Oleme kõigi kohalike esindajate kaasamisest rääkinud avalikult.

Küsimus: Kas Fermi Energia tasutud Rootsi ja Soome tuumajaamade külastusreisid võivad tekitada huvide konflikti?

Fermi: Reisidest on samuti räägitud avalikult ning nende eesmärk on tõsta teadlikkust ja aidata kohalikel näha tuumajaamade ümbruse tegelikku eluolu. Väga raske on otsustada ja arvamust avaldada millegi üle, mida pole näinud ja milles puuduvad teadmised. Soomes on käinud üle 250 kohaliku ning ettevõtte on teinud üle 90 infotunni. Lõpuks see on igaühe enda otsus, kas ta osaleb reisil või mitte.

Küsimus: Kuidas on jäätmete lõppladustamise kulu arvestatud ärimudel, kui riiklik strateegia pole veel valmis?

Fermi: Kuluread on läbi arvutatud, kuid strateegiline valik võib sõltuda tulevikutehnoloogiatest, ümbertöötlemisest või tsentraalsest vahehoidlast. Täpset megavatt-tunni sisse arvestatavat jäätmekulu ei oska öelda.

Küsimus: Kuidas toimub kasutatud kütuse või jäätmete transport vahelaost lõppladustuspaika ning kuidas see on turvatud?

Fermi: Transport sõltub asukohast ning toimub kontrollitud transpordina vastupidavates varjestatud konteinerites. Täpsemaid lahendusi käsitleme tehnoloogia ja ohutuse infotunnis, mille Fermi korraldab oktoobris.

Küsimus: Kaugel võib lõppladustuspaik olla ja kas võimalikud lõppladustuspaigad peaksid olema teada enne tuumajaama asukoha valikut?

SKPK: Lõppladustuspaik valitakse eraldi riigi planeeringuga ning asukohti ei ole praegu teada. Seda ei ole mõistlik praeguse planeeringuga planeerida, kuna see vajab hoopis teistsugust lähenemist, lõppladestuspaiga jaoks on kõige olulisemad geoloogilised kriteeriumid.

MKM: Jäätmestrateegia peab olema olemas enne jaama edasist loostamist.

Arvamus: Osaleja leidis, et tuumajaama asukohavalik võib hiljem majanduslikult kitsendada jäätmete lõppladustuspaiga valikuid ning see riiklik küsimus tuleks selgelt kommunikeerida.

Fermi: Arendaja ei saa lõppladustuspaika ise planeerida ega valida ning eraldi riigi eriplaneering peab arvestama mõjusid, kogukonna kaasamist ja ohutust. Arendajal on kohustus asutada jäätmefond, et koguda kohe jaama tööle hakkamisest raha hiljem jäätmete lõppladustamiseks. See saab olema Eesti ajaloo kõige suurem fond.

SKPK: 2023. aasta üle-eestilises eeluuringus vaadati ka lõppladustuspaiga võimalikkust ning leiti, et Eestis on asukohti, kuhu seda rajada.

Küsimus: Kas tuumajaama ümbruses on ette nähtud tuulikutega sarnane tasu või kompensatsioon?

Fermi: Tuumaenergia ohutuse seaduse järgi makstakse kahe kilomeetri raadiuses majapidamistele tuumaenergia tootmise tasu. Pool tasust läheb omavalitsusele ja pool jaotatakse majapidamiste vahel.

Küsimus: Kuidas kaitstakse jaama potentsiaalse terrorirünnaku, sabotaaži ja drooniohu eest?

SKPK: Turvalisust hinnatakse julgeoleku eksperdi poolt ning kaasatud on kaitse- ja julgeolekuasutused.

Fermi: Reaktori kõige haavatavam osa on kavandatava tehnoloogia puhul tugevalt kaitstud ning droon ega lennuk ei tohiks seda mõjutada.

Küsimus: Kas Eestis on nagu Soomes tuumajaamal oma päästekomando või eraldi väljaõppega töötajad?

Fermi: Vajalikud töötajad saavad tugeva väljaõppe ning ettevõtte annab stipendiume tuumaenergiat õppivatele noortele.

MKM: Valdav osa jaama töötajatest saavad olema tööstus- ja soojusenergeetika taustaga ning nad saavad kohapeal täiendkoolituse.

Küsimus: Kuidas kavandatakse jahutusvee torustikud merest jaama ja tagasi?

SKPK: Tuumajaama asendiplaanid ja jahutustorustiku lahendused koostatakse pärast lähteseisukohtade kinnitamist iga asukoha jaoks eraldi. Torustik peab minema merre piisavalt kaugemale ja sügavale, et jahutusvesi oleks külm ning mõju merekeskkonnale oleks võimalikult väike.

Küsimus: Kas sisemaal asuva alternatiivi puhul on veevarustuse küsimus lahendatud?

SKPK: Tehniliselt on lahendus võimalik, kuid mida kaugemal merest asukoht on, seda keerulisem ja kallim see on. Sisemaal tuleb jahutustornidega lahendus kavandada. Jahutustornide puhul on veevajadus väiksem, sest vesi ringleb.

Küsimus: Kas jaama jääsoojust saaks kasulikult kasutada?

Fermi: Jaamast väljuv vesi on sisenevast veest ligikaudu 10 kraadi soojem, kuid see ei pruugi olla piisav kasutatavaks soojuseks.

MKM: Jääksoojuse kasutamist vaadatakse hilisemas etapis ning see ei ole asukohavaliku põhiküsimus.

Küsimus: Kui palju töötajaid on tuumajaamas täisvõimsusel vaja?

Fermi: Kahe 300 MW reaktori puhul nähakse ette ligikaudu 400–600 otsest töökohta. Ligikaudu 80% töötajatest oleks soojuselektrijaamade ja tööstusliku tehnika taustaga ning kõik saavad tuumaalase väljaõppe ja taustakontrolli.

Küsimus: Kas 80% töötajatest võetakse olemasolevatest soojuselektrijaamadest ära?

Fermi: Tulevad uued noored. Teeme noortele tuumaenergia infotunde, kus selgitatakse tuumaenergia toimimist ja töövõimalusi. Üldiselt ollakse sellest väga huvitatud, kuna see on tuleviku teema ja põnev valdkond. Küll aga tuleb tuumajaama tööle soovijatel arvestada tugeva taustakontrolliga.

Küsimus: Kas Paldiski olemasolevat tuumajäätmete ladustamise kohta saaks kasutada uue jaama jäätmete jaoks?

Fermi: Seda ei saa kasutada, sest tuumajäätmetele peab olema eraldi lõppladustuskoht.

Küsimus: Kuidas on toimunud arutelud Lüganusel ja Kohtla-Järvel?

MKM: Kohtumised on toimunud kaheksas omavalitsuses, sh Lüganusel, Viru-Nigulas, Kohtla-Järvel ja Vinni vallas. Kohtla-Järvel oli vähe osalejaid, Lüganusel ja Kunda kandis rohkem ning küsimused olid asjalikud.